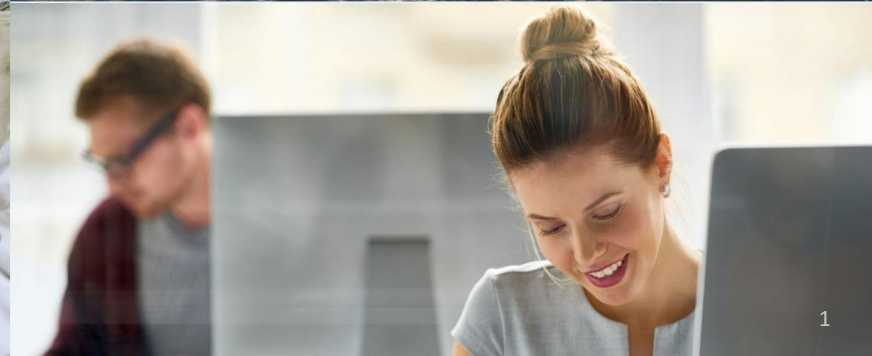

Frontfagsmodellutvalget

Overrekkeelse 15.12.2023

Frontfagsmodellutvalget:

Utvalgsleder: Professor Steinar Holden, UiO

Arbeidstakerorganisasjonene:

- Sjeføkonom Roger Bjørnstad, LO
- Forhandlingssjef Klemet Rønning-Aaby, UNIO
- Sjeføkonom Merete Onshus, YS
- Forhandlingssjef Anette Bjørlin Basma, Akademikerne

Arbeidsgiverorganisasjonene:

- Sjeføkonom Øystein Dørum, NHO
- Sjeføkonom Torbjørn Eika, KS
- Sjeføkonom Lars Eivind Haartveit, Virke
- Utviklingsdirektør Anne Turid Wikdahl, Spekter

Departementene:

- Arent Skjæveland (Avdelingsdirektør FIN)
- Sigrid Russwurm (Avdelingsdirektør AID)
- Ragnar Ihle Bøhn (Avdelingsdirektør KDD)

Uavhengige eksperter:

- Sjeføkonom Kjersti Haugland, DNB
- Forskningskoordinator Kristine Nergaard, Fafo
- Professor Hildegunn Stokke, NTNU
- Professor Ragnar Nymoen, UiO

Utvalgets mandat (I)

Utvalget skal

- Se på hvordan lønnsdannelsen, i samspill med den økonomiske politikken, kan bidra til en balansert utvikling i norsk økonomi, med høy sysselsetting og god konkurransevne.
- Ha som utgangspunkt at frontfagsmodellen videreføres.
- Drøfte hvordan frontfagsmodellen skal praktiseres for å møte utfordringene vi står overfor, samt vurdere om det er utviklingstrekk som kan svekke oppslutningen om og troverdigheten til frontfagsmodellen.

Utvalgets mandat (II)

- 1) Drøfte makroøkonomiske utviklingstrekk som kan skape utfordringer for norsk økonomi og lønnsdannelsen framover, herunder:
 - høy inflasjon og høyere rentenivå internasjonalt
 - lavere vekstimpulser fra petroleumsvirksomheten
 - høyere importpriser og økte kostnader som følge av deglobalisering
 - klimarelaterte omstillinger
 - svak produktivitetsvekst
 - endringer i etterspørselen etter arbeidskraft
- 2) Gjennomgå forskning og erfaringer med praktiseringen av frontfagsmodellen, herunder:
 - se på praktiseringen ... i lys av at glidningsanslagene ... er usikre ...
 - drøfte erfaringene ... i situasjoner med høy aktivitet i økonomien ...

Utvalgets hovedkonklusjoner

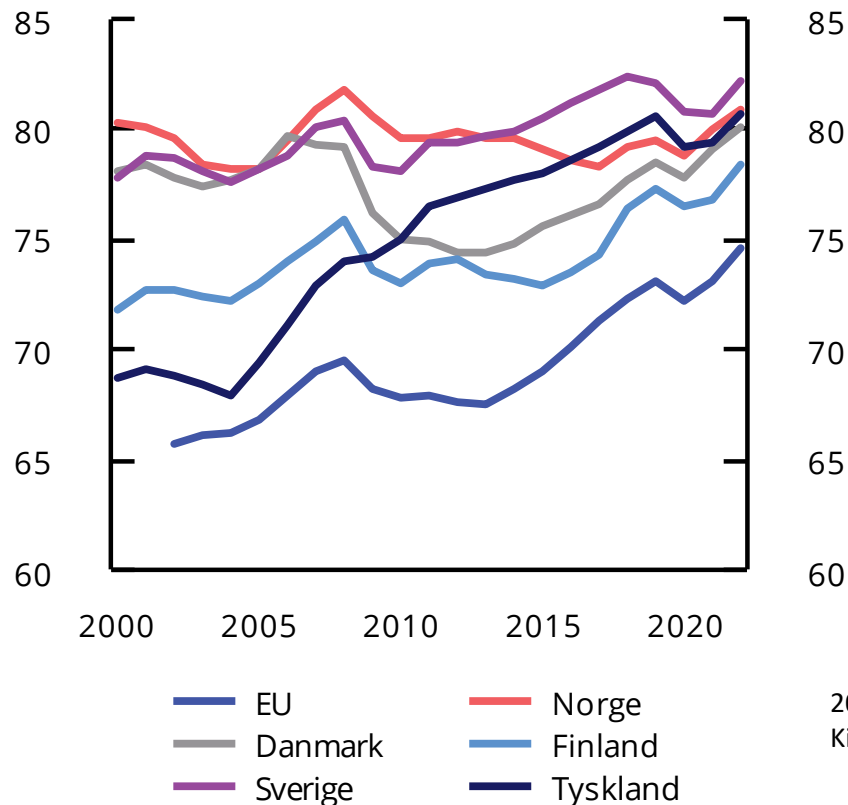
- Det inntektspolitiske samarbeidet og samspillet i den økonomiske politikken har bidratt til en god og balansert utvikling i norsk økonomi
- Frontfagsmodellen innebærer at lønnsveksten i industrien fungerer som en norm for lønnsveksten i andre deler av økonomien
- Det er iboende interessekonflikter i lønnsdannelsen og de spenninger dette skaper forsterkes ved store og uventede omveltninger i økonomien
 - Koordinert lønnsdannelse gjennom frontfagsmodellen særlig viktig i slike tider
- Utvalget slutter opp om frontfagsmodellen
 - Akademikerne og Unio støtter frontfagsmodellen, men
 - Akademikerne ønsker mindre styring av lokal lønnsdannelse
 - Begge ønsker større fleksibilitet i den økonomiske rammen

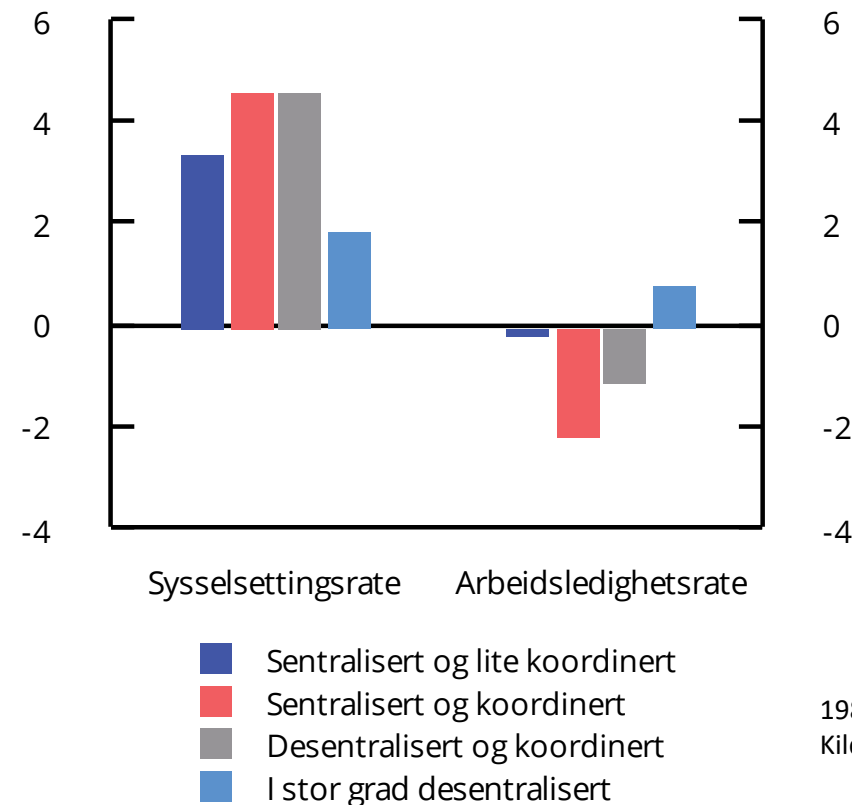
Det inntektspolitiske samarbeidet og samspillet i den økonomiske politikken har bidratt til...

Høy sysselsetting og lav arbeidsledighet

Sysselsatte målt som pst. av befolkningen. 20-64 år

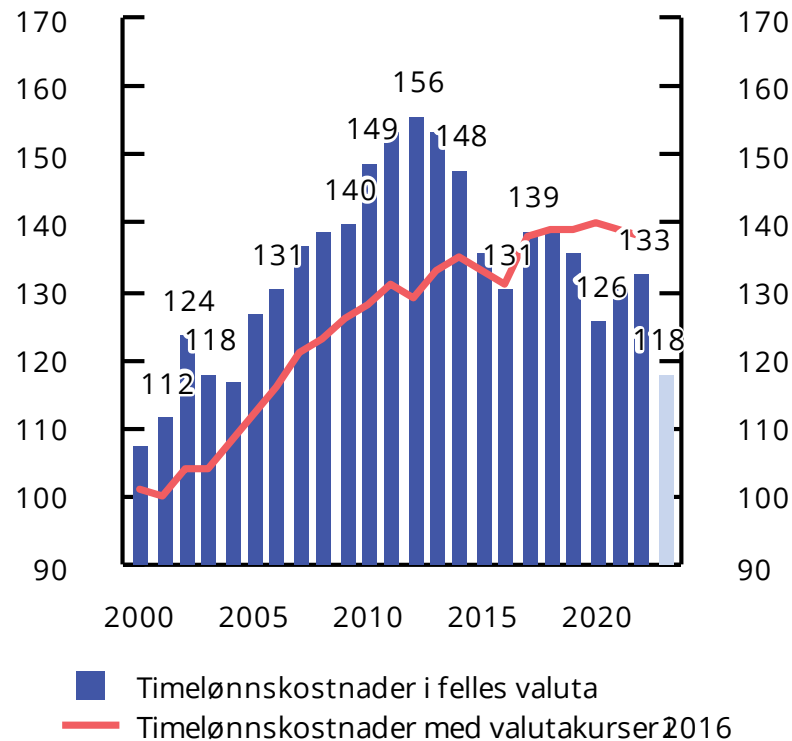

System for lønnsdannelse og effekt på sysselsetting og arbeidsledighet. Avvik i prosentenheter i forhold til et system med helt desentralisert lønnsdannelse.

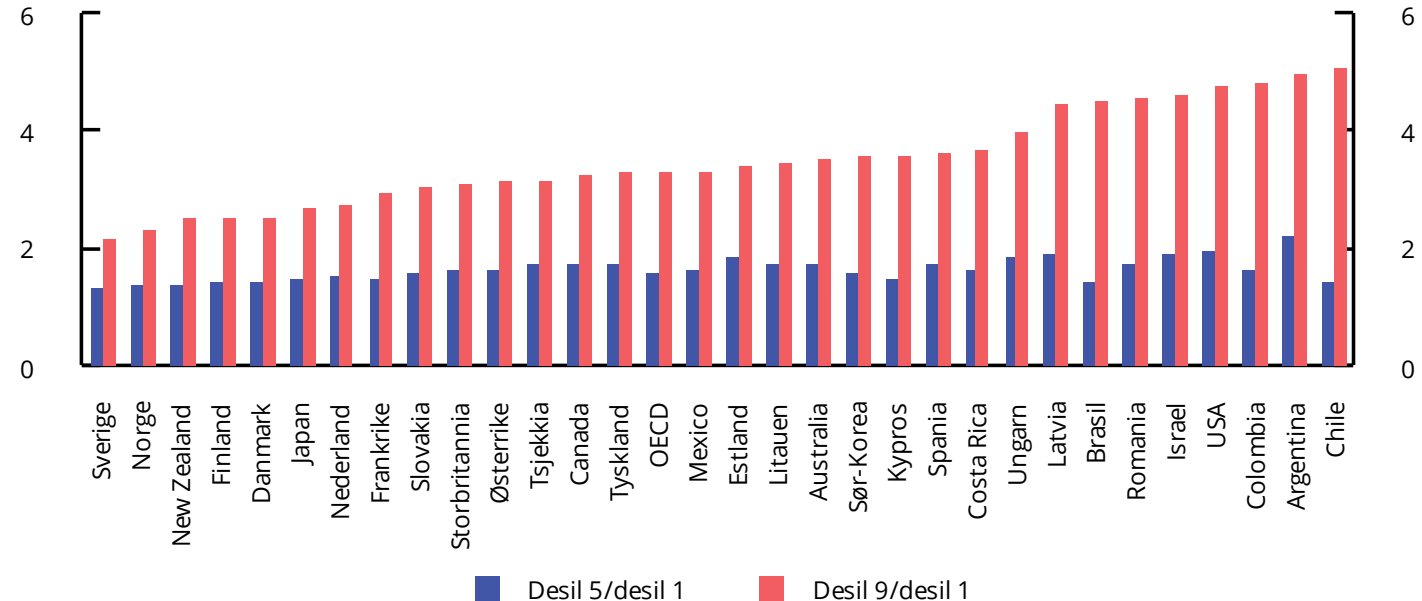

... en tilstrekkelig god kostnadsmessig konkurransevne og jevnere inntektsfordeling

Timelønnskostnader i industrien i Norge i forhold til industrien hos handelspartnerne i EU i felles valuta.

Lønnsspredning i OECD-land

Kilde: Eurostat, Office for National Statistics og OECD.

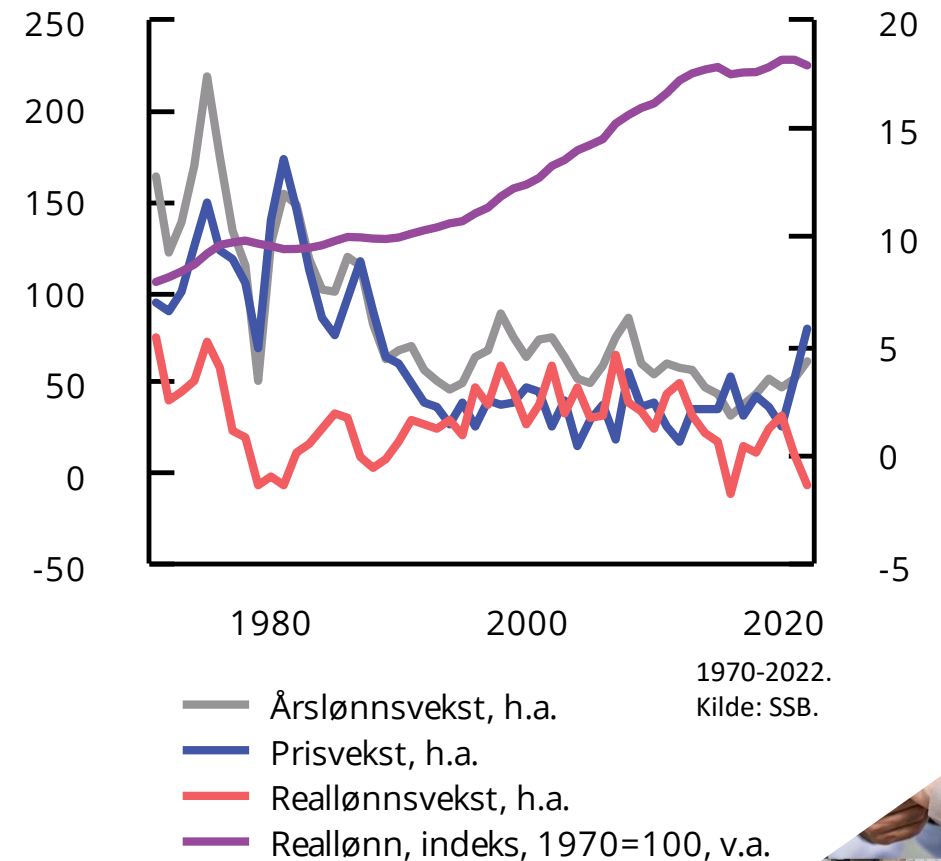
Tall fra 2021. Tall for Tyskland fra 2020.
Kilde: OECD.

Høy prisvekst gir utfordringer for partene i arbeidslivet og den økonomiske politikken

- Lønnsdannelsen motvirker at lønnsprisspiraler får feste
 - Minsker behov for innstramming
 - Ikke samme lønnsvekst som på 1970-tallet
- Viktig at økonomisk politikk praktiseres fleksibelt for å opprettholde et høyt sysselsettingsnivå
- Politikken må utformes slik at inflasjonen kommer ned på målet innen rimelig tidshorisont
- Den svake kronekursen forsterker utfordringene

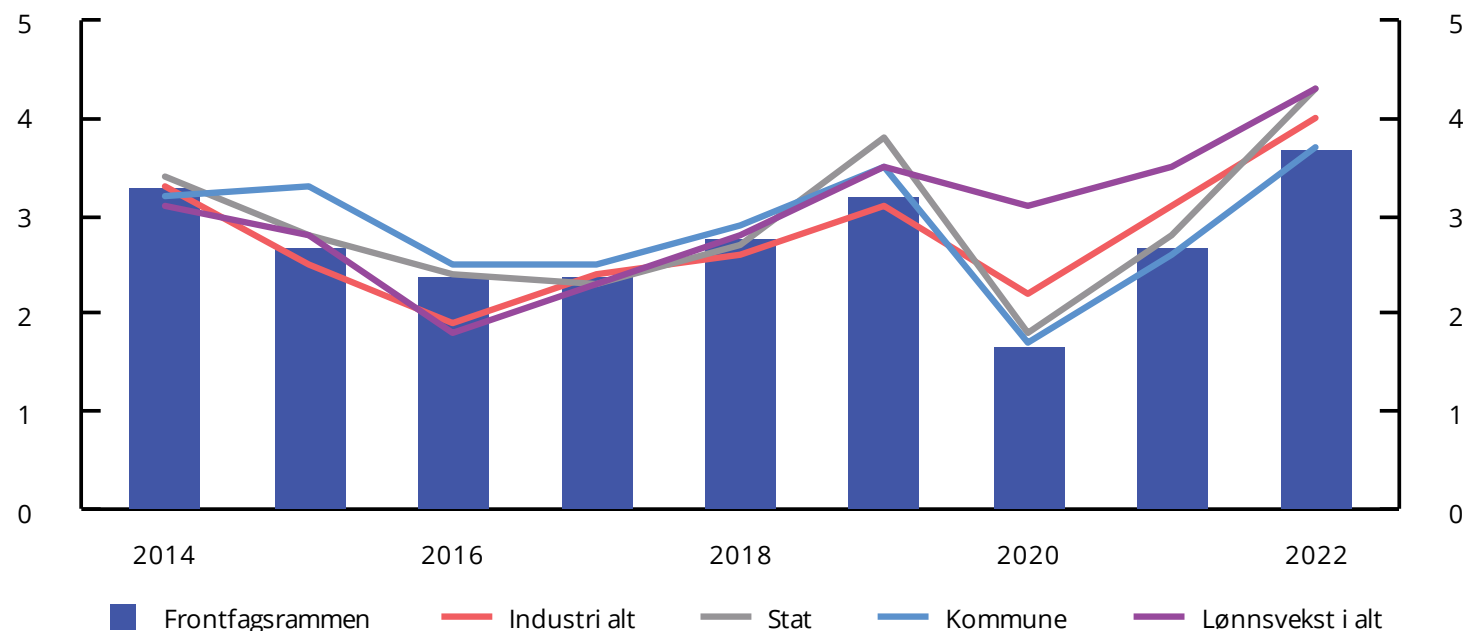
Høy prisvekst gir mindre utslag i lønnsveksten enn på 1970-tallet

Frontfagsmodellen innebærer at samlet lønnsvekst i industrien er normgivende for lønnsveksten ellers i øk.

- NHO, i forståelse med LO, gir en troverdig ramme for den samlede lønnsveksten i industrien
 - Norm, verken gulv eller tak
- Høy treffsikkerhet samlet
- De siste tre årene 0,3-0,5 prosentenheter høyere enn rammeanslaget
- Spenninger i offentlig sektor
- Viktig å praktisere tilstrekkelig fleksibelt til at evt. systematiske skjevheter kan rettes opp over tid

Frontfagsrammen og faktisk prosentvis endring i årslønningen i sentrale forhandlingsområder

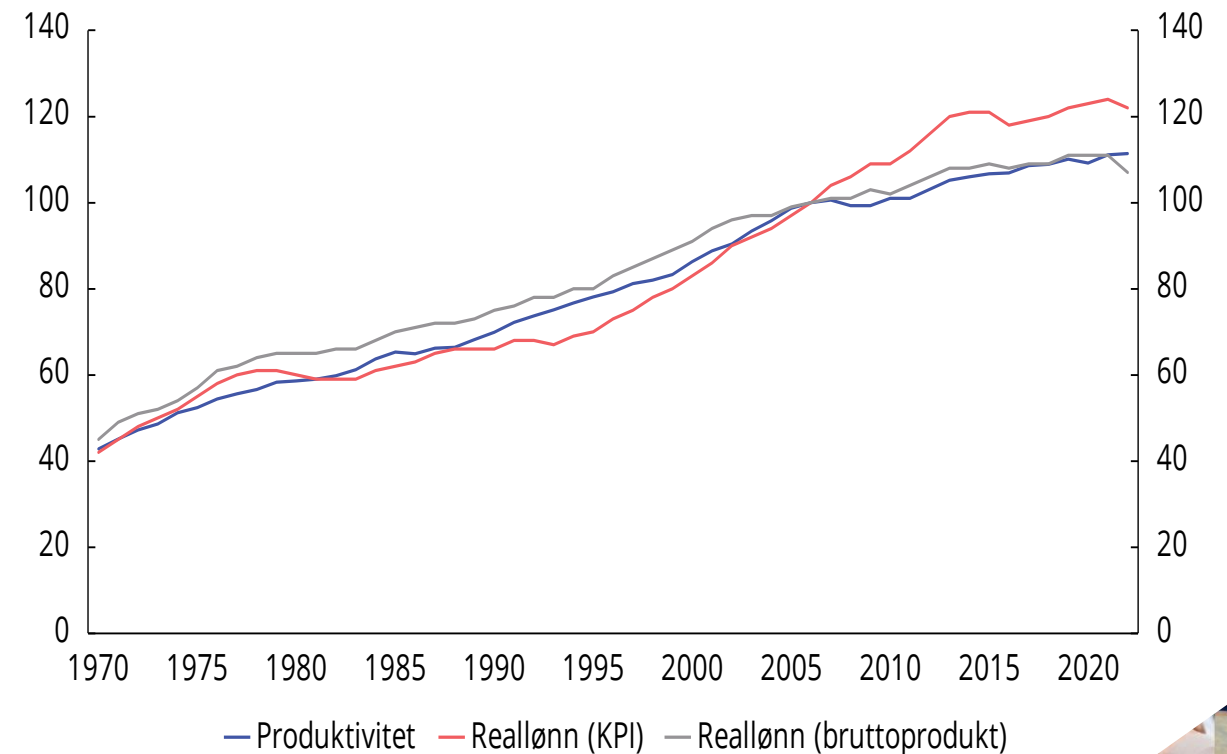
2014-2022
Kilde: TBU og SSB.

Lav produktivetsvekst og omstilling kan gi mindre rom for reallønnsvekst

- Det kan gi økte spenninger og høyere konfliktnivå
- En koordinert lønnsdannelse gjennom frontfagsmodellen vil være godt egnet til å håndtere en slik situasjon
- Oppslutningen om frontfagsmodellen forutsetter at alle parter over tid oppnår et akseptabelt utfall

Utvikling i reallønninger og produktivitet i fastlandsøkonomien

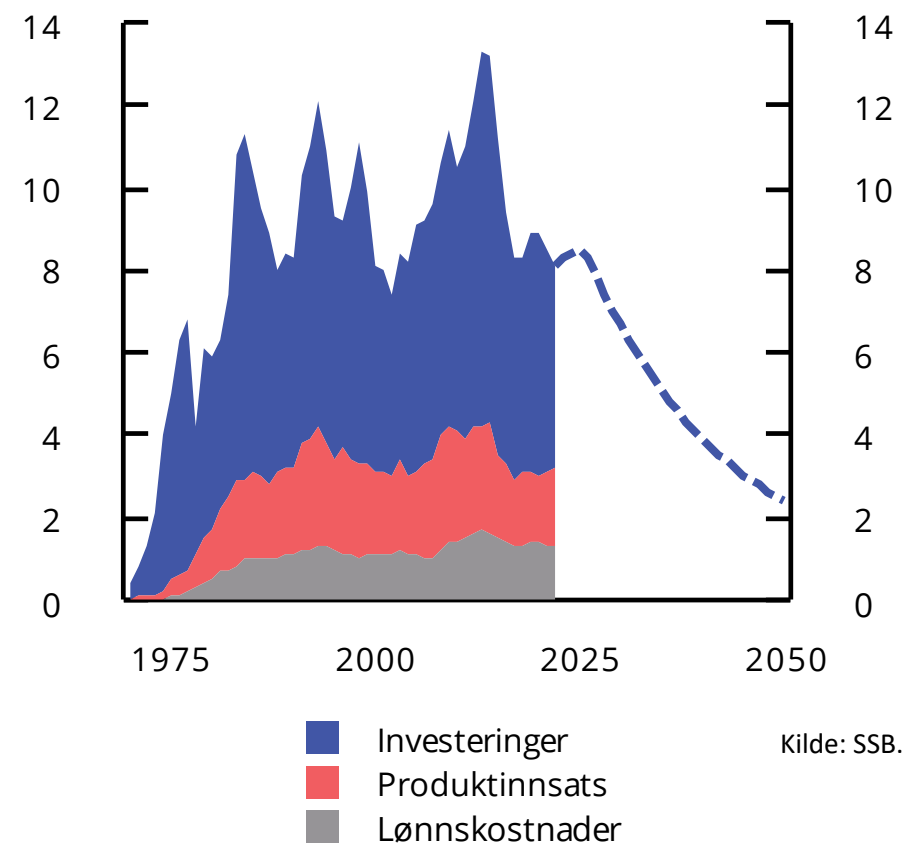
1970-2022. Normalisert til 2006.

Kilde: SSB og utvalgets egne beregninger

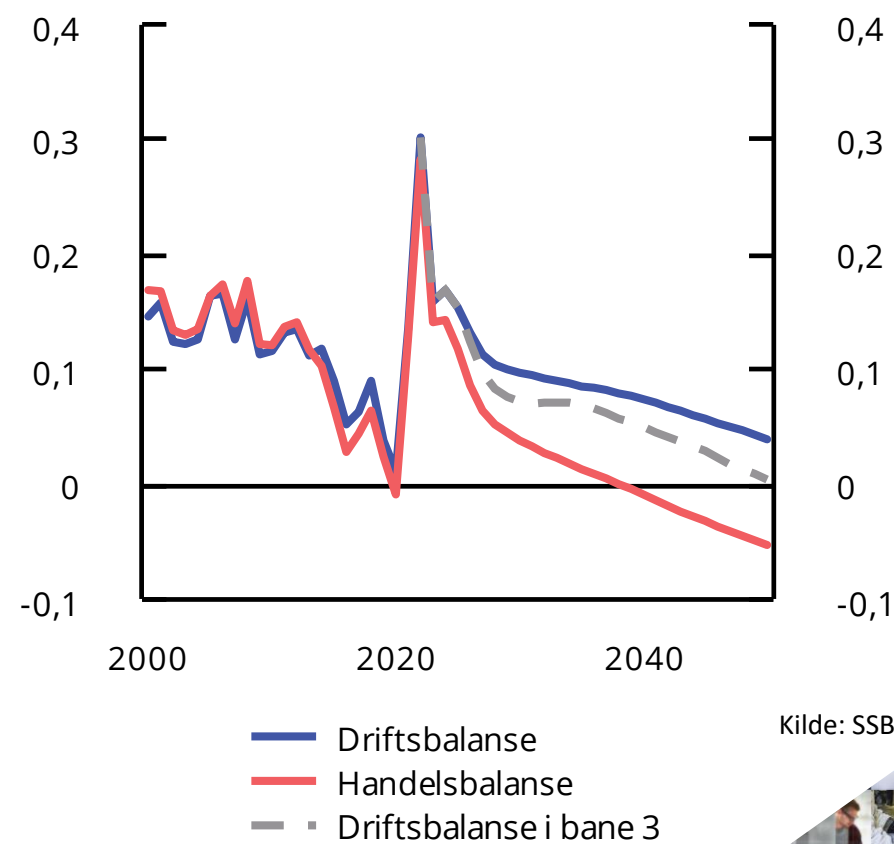
En gradvis og jevn utfasing av petroleumsvirksomheten vil trolig gi begrensede omstillingskostnader

- En raskere utfasing kan bli større og mer belastende.

Etterspørselen fra petroleumsvirksomheten

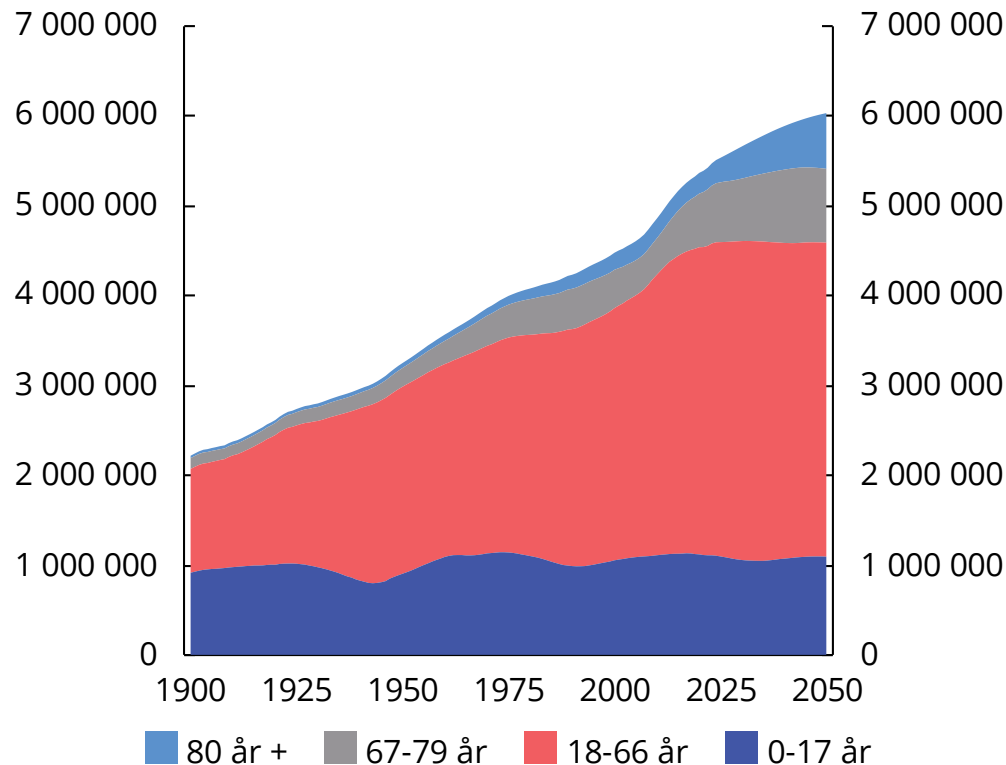

Handelsbalanse og driftsbalanse overfor utlandet, andel av BNP
Driftsbalanse v/raskere nedbygging av petroleumsvirk. (bane 3)

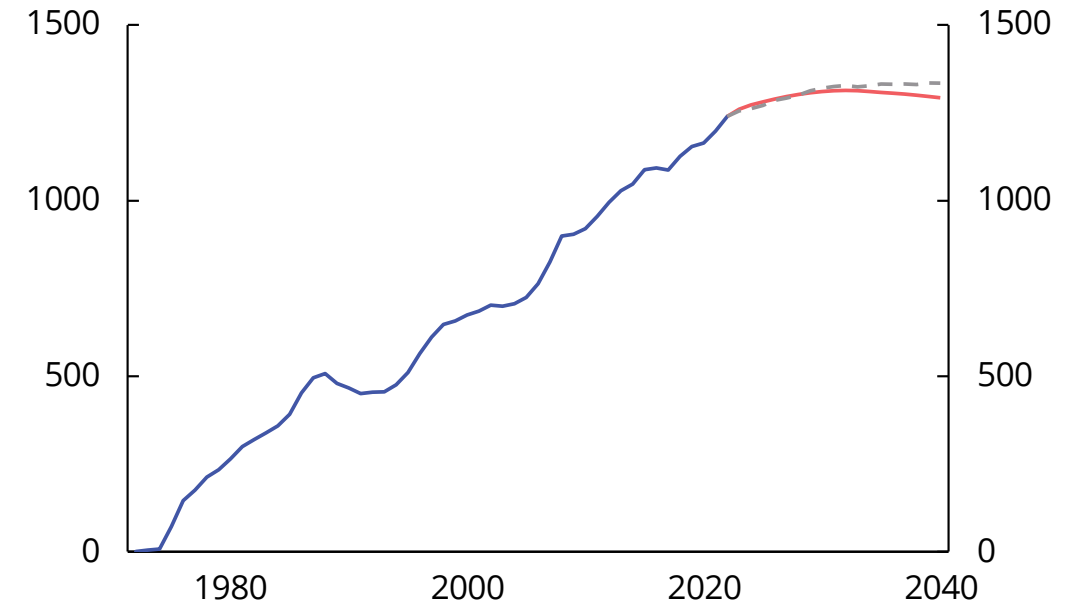
Lavere vekst i arbeidstilbudet og økte omsorgsbehov kan gi økt knapphet på arbeidskraft – da må arbeidskraften forvaltes godt

Norges befolkning etter alder. Faktiske tall frem til 2022 og fremskrevet basert på SSBs befolkningsfremskrivninger

Kilde: SSB.

Utvikling i arbeidsstyrken

- Faktisk utvikling
- Fremskrivning basert på konstante yrkesfrekvenser
- - Fremskrivning basert på referansebane fra SSB

Kilde: SSB og utvalgets egne beregninger.

Høy verdiskaping og gode tjenester krever effektiv allokering av arbeidskraften

- Frontfagsmodellen innebærer at lønnsveksten i store forhandlingsområder er om lag den samme over tid
 - Gunstig for å dempe konflikter i lønnsdannelsen, men gir samtidig mindre rom for lønn som mekanisme til å endre fordelingen av arbeidskraft
- Lønnsdannelsen må være fleksibel nok til å understøtte en effektiv allokering av arbeidskraften
- Utvalget mener at slik frontfagsmodellen er blitt praktisert etter Holden III-utvalget, foreløpig gir tilstrekkelig rom og fleksibilitet til å kunne møte utfordringene

Oppsummering

- Det inntektspolitiske samarbeidet og samspillet i den økonomiske politikken har bidratt til en god og balansert utvikling i norsk økonomi over tid
 - Lønnsveksten i industrien gir en norm for lønnsveksten i andre deler av økonomien
- Det er iboende interessekonflikter i lønnsdannelsen og de spenninger dette skaper forsterkes ved store og uventede omveltninger i økonomien
 - Koordinert lønnsdannelse gjennom frontfagsmodellen særlig viktig i slike tider
- Utvalget slutter opp om frontfagsmodellen
 - Praktisering etter Holden III-utvalget gir foreløpig tilstrekkelig rom og fleksibilitet til å kunne møte utfordringene
- Mindretallsmerknad fra Akademikerne og Unio

Frontfagsmodellutvalget

Overrekkeelse 15.12.2023

